

FYLKESMANNEN I FINNMARK
Landbruksavdelingen

FINNMÁRKKU FYLKKAMÁNNI
Eanandoalloossodat

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007 Dep
0030 Oslo

Landbruks- og matdep.	
Saksnr.:	Doknr.:
2004 10 2263 - 37	
Mottatt:	01 MAR 2005
Saksbeh.:	Ark.:
ASR/JUR/IAA	008
Kopi:	Avskr.:

Deres ref

Deres dato
16.12.2004

Vår ref
Sak 2004/5382
Ark 520

Vår dato
18.02.2005

Saksbehandler/direkte telefon: Magne Bjordal - 78 95 05 92

Høringsuttalelse - Regelverk og innovasjon i landbruket, "Econ" - rapporten

Vedlagt er kopi av møtebok. Vi beklager sen tilbakemelding.

Med hilsen

Magne Bjordal
førstekonsulent

Vedlegg: Kopi av møtebok

MØTEBOK

Landbruksdirektøren i Finnmark

Sak

Høringsuttalelse – Regelverk og innovasjon i landbruket ("ECON" – rapporten)

Saksnummer: 2004/5382

Saksopplysning

Hovedproblemstilling: *"Utredningen skal vurdere på hvilken måte sektor- og areallovgivningen påvirker forhold som er av betydning for etablering, nyskaping og næringsutvikling på gårdsbruk og annen landbruksinitiert småskalavirksomhet."*

Rapportens konklusjon: *"I hovedsak virker særlovgivningen for landbruket hemmende på nyskaping basert på landbrukets ressurser. En del av reglene ivaretar imidlertid sentrale landbrukspolitiske mål, og en fullstendig avvikling ville være i strid med disse målene. Vi mener imidlertid at det er rom for regelendringer som kan stimulere nyskaping uten at andre sentrale mål blir skadelidende."*

Vi retter korte kommentarer til enkelte tema tatt opp i rapporten.

Saksvurdering

Jordloven - deling

I Finnmark praktiseres bestemmelsen liberalt med hensyn til bl.a. bosetting, strukturrasjonalisering og annen landbruksrelatert næringsutvikling.

Imidlertid er et slik at delingsforbudet har en viktig praktisk betydning som vern mot "drifts- og miljømessige ulemper", særlig ved ønske om fradeling til fritidsformål. Slik fungerer bestemmelsen som et viktig premiss for effektiv og god utnyttelse av jordressursen i fylket. Rapporten burde ha behandlet dette hensynet.

Konsesjonsloven – priskontroll

Rapporten går for langt i sin vektlegging av sammenhengen mellom pris og effektiv ressursutnyttelse. Pris for tilleggsareal vil i mange tilfelle stige uforholdsmessig i forhold til den inntekt arealet kan gi tilbake til kjøper. Dette vil lede til at omsetning som ikke tjener bruksrasjonalisering vinner fram. (Typisk er bruk til fritidsformål). Utviklingspotensialet for gjenværende bruk i området vil dermed begrenses. Og det vil også oppstå fare for tilføring av drifts- og miljømessige ulemper for gjenværende bruk.

Deling og priskontroll – generelt

Et frislipp med hensyn til deling og priskontroll vil bidra til fragmentering av ressursgrunnlaget for en landbruksnæring i endring. Dette vil kunne lede til fragmentert bruk av ressursene. Areal som brukes til bolig og fritidsformål er ikke alltid lett å bruke i forbindelse med næringsutvikling. Ved kontroll over gårdenes ulike ressurser, vil landbruket i fremtiden kunne sikres muligheter til utvikling av særegen og konkurransedyktig næring, kanskje særlig innen kombinasjonen tradisjonsbasert drift, turisme, naturopplevelser og mat.

Lov om ymse beitespørsmål, grannegjerdeloven og hanndyrloven

Fordi spørsmål knyttet til beiting og grannegjerder i stor grad bygger på lokale sedvaner, hevd og alders tids bruk, er vårt inntrykk at beiteloven og grannegjerdeloven i liten grad kan brukes i forvaltningen på en fornuftig måte. Det er de privatrettslige ordningene og annet lovverk som i stor grad styrer. Fylkesmannen støtter derfor Econ i sine analyser. I tillegg

mener vi det er et behov for en gjennomgang av både beite- og grannegjerdeloven, sett i sammenheng med privatrettslige ordninger. Dette for å få et lovverk som er mer anvendbart.

Når det gjelder hannydloven tar vi de vurderingene som er gjort av Econ til etterretning. Når det gjelder driftsformen med villsau, så ser også Fylkesmannen problemstillingen knyttet til loven.

Reindrift

Vi støtter Econ sine vurderinger. I tillegg vil vi legge til at det fra den etablerte sauenæringa si side oppleves som en forskjellsbehandling mellom reindriften med sin reindriftslov og sauenæringa. Begge næringene er avhengige av utmarka og har felles behov for å ivareta sine interesser i f. eks. spørsmål vedrørende inngrep (eksempelvis hytteutbygging og arealreguleringer). Samtidig er det store rettighetsforskjeller i forhold til andre faktorer som er viktig for begge næringene, eksempelvis rett til motorisert ferdsel i utmarka. Spesielt kommer dette tydelig frem ved opprettelse av nasjonalparker og tilhørende vernebestemmelser. På bakgrunn av innspill fra sauenæringa, har Fylkesmannens landbruksavdeling inntrykk av at disse rettighetsforskjellene ikke er noe gunstig knyttet til brukernes behov. Selv om sauenæringa på en del prinsipielle områder ikke er "like samisk" som tamreindriften (ikke-samer kan starte opp med sauedrift), har det vært drevet med sau av samer i lange tider. I kyst- og fjordstrøk har dette gjerne vært i kombinasjon med fiske. Vi mener derfor at også jordbruket i fylket er en viktig basis for samisk kultur.

Både reindriften og jordbruket (spesielt sauenæringa) er landbruksnæringer. På bakgrunn av dette mener vi det er uheldig med store forskjeller i rettighetene. Reindriften baserer sin drift på utmarka hele året. Dette er ikke mulig i sauenæringa, men selve produksjonen (lammekjøttet) blir i vesentlig grad produsert i utmarka. Derfor mener vi sauenæringa ikke bør ha vesentlig mindre rettigheter i den tida de er avhengig av utmarka.

Produksjonsregulerende tiltak (konsesjonsplikt og kvoteordning)

Dette handler etter vår mening om et politisk ønske om tilrettelegging for spredning av produksjonen på flere enheter. Det nye husdyrkonsesjonsregelverket har økt grensene for konsesjonsfri drift. I forhold til å opprettholde en nasjonal markedsbalanse som gir stabile priser til produsent, vil dette føre til færre og større enheter enn den strukturen som er i dag innen svine- og fjørfeholdet. Næringsutøverne som er underlagt dette regelverket vil gå en svært tøff framtid i møte p.g.a. at forholdet mellom kostnader og inntekter ikke står i stil (lavt dekningsbidrag.)

Når det gjelder kvoteordningen for melk er også målet å ha en markedsbalanse. Fordi det stopp i etablering av nye melkebruk sier det seg selv at dette ikke er særlig innovativt. Fylkesmannen er opptatt av at de eksisterende melkebrukene skal bli mer robuste, og dermed skal kunne møte en tøff framtid. Som i mange andre fylker er etterspørselen i Finnmark etter å kjøpe kvotelitere stor, og vi hadde gjerne sett at det for eksempel ble åpnet for å omsette inaktive kvoter uten at disse først måtte bli aktive i 24 måneder på landbrukseiendommen som kvota tilhører. Dette ville bidratt til å øke kvoten hos eksisterende bruk, noe som igjen kunne bidra til å forsvare større utbygginger som bl.a. skal oppfylle politisk ønske om bedre dyrehold og dyrevelferd (st. meld. nr. 12, 2002-2003). Praktisk kunne regelverket for eksempel sagt at en inaktiv kvote kunne selges for statlig pris. Dagens situasjon med at de sovende kvotene i stor grad forsvinner ut av systemet er etter vår mening ikke heldig for utvikling innen melkeproduksjonen.

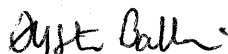
Matloven

Dette er et stort felt med detaljerte kravforskrifter. Den store utfordringen går på å finne en balanse mellom å sikre forbrukeren trygg og god mat, samtidig som man ønsker økt foredlingsgrad av lokal mat, gjerne småskala produksjon. Å starte opp med lokal videreføring kan være kostbart og regelverksmessig restriktivt. Mattilsynet gjennomgår

regelverket for LMD, og vårt håp er at man klarer å finne frem til et regelverk som kan oppfylle begge ovennevnte ønsker (trygg mat og oppstart av flere småskalaprodusenter).

Omsetningsreguleringene

Etter hva vi forstår er dette et svært aktuelt tema, som nå gjennomgås av både Moderniseringsdepartementet og Landbruks- og matdepartementet. Et sterkt samvirke er, slik vi ser det, bærebjelken for distriktslandbruket. Hvorvidt det bør være slik at samvirkebedriftene skal håndtere overproduksjon (markedsregulere etter omsetningsloven) eller ikke, har vi ingen formening om.

Øystein Ballari
landbruksdirektør

MØTEBOK

Landbruksdirektøren i Finnmark

Sak

Høringsuttalelse – Regelverk og innovasjon i landbruket ("ECON" – rapporten)

Saksnummer: 2004/5382

Saksopplysning

Hovedproblemstilling: *"Utredningen skal vurdere på hvilken måte sektor- og areallovgivningen påvirker forhold som er av betydning for etablering, nyskaping og næringsutvikling på gårdsbruk og annen landbruksinitiert småskalavirksomhet."*

Rapportens konklusjon: *"I hovedsak virker særlovgivningen for landbruket hemmende på nyskaping basert på landbrukets ressurser. En del av reglene ivaretar imidlertid sentrale landbrukspolitiske mål, og en fullstendig avvikling ville være i strid med disse målene. Vi mener imidlertid at det er rom for regelendringer som kan stimulere nyskaping uten at andre sentrale mål blir skadelidende."*

Vi retter korte kommentarer til enkelte tema tatt opp i rapporten.

Saksvurdering

Jordloven - deling

I Finnmark praktiseres bestemmelsen liberalt med hensyn til bl.a. bosetting, strukturrasjonalisering og annen landbruksrelatert næringsutvikling. Imidlertid er et slikt delingsforbudet har en viktig praktisk betydning som vern mot "drifts- og miljømessige ulemper", særlig ved ønske om fradeling til fritidsformål. Slik fungerer bestemmelsen som et viktig premiss for effektiv og god utnyttelse av jordressursen i fylket. Rapporten burde ha behandlet dette hensynet.

Konsesjonsloven – priskontroll

Rapporten går for langt i sin vektlegging av sammenhengen mellom pris og effektiv ressursutnyttelse. Pris for tilleggsareal vil i mange tilfelle stige uforholdsmessig i forhold til den inntekt arealet kan gi tilbake til kjøper. Dette vil lede til at omsetning som ikke tjener bruksrasjonalisering vinner fram. (Typisk er bruk til fritidsformål). Utviklingspotensialet for gjenværende bruk i området vil dermed begrenses. Og det vil også oppstå fare for tilføring av drifts- og miljømessige ulemper for gjenværende bruk.

Deling og priskontroll – generelt

Et frislipp med hensyn til deling og priskontroll vil bidra til fragmentering av ressursgrunnlaget for en landbruksnæring i endring. Dette vil kunne lede til fragmentert bruk av ressursene. Areal som brukes til bolig og fritidsformål er ikke alltid lett å bruke i forbindelse med næringsutvikling. Ved kontroll over gårdenes ulike ressurser, vil landbruket i fremtiden kunne sikres muligheter til utvikling av særegen og konkurransedyktig næring, kanskje særlig innen kombinasjonen tradisjonsbasert drift, turisme, naturopplevelser og mat.

Lov om ymse beitespørsmål, grannegjerdeloven og hanndyrloven

Fordi spørsmål knyttet til beiting og grannegjerder i stor grad bygger på lokale sedvaner, hevd og alders tids bruk, er vårt inntrykk at beiteloven og grannegjerdeloven i liten grad kan brukes i forvaltningen på en fornuftig måte. Det er de privatrettslige ordningene og annet lovverk som i stor grad styrer. Fylkesmannen støtter derfor Econ i sine analyser. I tillegg

mener vi det er et behov for en gjennomgang av både beite- og grannegjerdeloven, sett i sammenheng med privatrettslige ordninger. Dette for å få et lovverk som er mer anvendbart.

Når det gjelder hannydloven tar vi de vurderingene som er gjort av Econ til etterretning. Når det gjelder driftsformen med villsau, så ser også Fylkesmannen problemstillingen knyttet til loven.

Reindrift

Vi støtter Econ sine vurderinger. I tillegg vil vi legge til at det fra den etablerte sauenæringa si side oppleves som en forskjellsbehandling mellom reindriften med sin reindriftslov og sauenæringa. Begge næringene er avhengige av utmarka og har felles behov for å ivareta sine interesser i f. eks. spørsmål vedrørende inngrep (eksempelvis hytteutbygging og arealreguleringer). Samtidig er det store rettighetsforskjeller i forhold til andre faktorer som er viktig for begge næringene, eksempelvis rett til motorisert ferdsel i utmarka. Spesielt kommer dette tydelig frem ved opprettelse av nasjonalparker og tilhørende vernebestemmelser. På bakgrunn av innspill fra sauenæringa, har Fylkesmannens landbruksavdeling inntrykk av at disse rettighetsforskjellene ikke er noe gunstig knyttet til brukernes behov. Selv om sauenæringa på en del prinsipielle områder ikke er "like samisk" som tamreindriften (ikke-samer kan starte opp med sauedrift), har det vært drevet med sau av samer i lange tider. I kyst- og fjordstrøk har dette gjerne vært i kombinasjon med fiske. Vi mener derfor at også jordbruket i fylket er en viktig basis for samisk kultur.

Både reindriften og jordbruket (spesielt sauenæringa) er landbruksnæringer. På bakgrunn av dette mener vi det er uheldig med store forskjeller i rettighetene. Reindriften baserer sin drift på utmarka hele året. Dette er ikke mulig i sauenæringa, men selve produksjonen (lammekjøttet) blir i vesentlig grad produsert i utmarka. Derfor mener vi sauenæringa ikke bør ha vesentlig mindre rettigheter i den tida de er avhengig av utmarka.

Produksjonsregulerende tiltak (konsesjonsplikt og kvoteordning)

Dette handler etter vår mening om et politisk ønske om tilrettelegging for spredning av produksjonen på flere enheter. Det nye husdyrkonsesjonsregelverket har økt grensene for konsesjonsfri drift. I forhold til å opprettholde en nasjonal markedsbalanse som gir stabile priser til produsent, vil dette føre til færre og større enheter enn den strukturen som er i dag innen svine- og fjørfeholdet. Næringsutøverne som er underlagt dette regelverket vil gå en svært tøff framtid i møte p.g.a. at forholdet mellom kostnader og inntekter ikke står i stil (lavt dekningsbidrag.)

Når det gjelder kvoteordningen for melk er også målet å ha en markedsbalanse. Fordi det stopp i etablering av nye melkebruk sier det seg selv at dette ikke er særlig innovativt. Fylkesmannen er opptatt av at de eksisterende melkebrukene skal bli mer robuste, og dermed skal kunne møte en tøff framtid. Som i mange andre fylker er etterspørselen i Finnmark etter å kjøpe kvotelitere stor, og vi hadde gjerne sett at det for eksempel ble åpnet for å omsette inaktive kvoter uten at disse først måtte bli aktive i 24 måneder på landbrukseiendommen som kvota tilhører. Dette ville bidratt til å øke kvoten hos eksisterende bruk, noe som igjen kunne bidra til å forsvare større utbygginger som bl.a. skal oppfylle politisk ønske om bedre dyrehold og dyrevelferd (st. meld. nr. 12, 2002-2003). Praktisk kunne regelverket for eksempel sagt at en inaktiv kvote kunne selges for statlig pris. Dagens situasjon med at de sovende kvotene i stor grad forsvinner ut av systemet er etter vår mening ikke heldig for utvikling innen melkeproduksjonen.

Matloven

Dette er et stort felt med detaljerte kravforskrifter. Den store utfordringen går på å finne en balanse mellom å sikre forbrukeren trygg og god mat, samtidig som man ønsker økt foredlingsgrad av lokal mat, gjerne småskala produksjon. Å starte opp med lokal videreføring kan være kostbart og regelverksmessig restriktivt. Mattilsynet gjennomgår

